

ЕМОЦІЙНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто актуальна проблема формування емоційної складової професійної компетентності майбутніх фахівців медичного профілю. Зважаючи на високий рівень емоційного навантаження в медичній діяльності, розвиток емоційного інтелекту та навичок емоційної саморегуляції є важливим аспектом професійної підготовки фахівців. Проаналізовано роль емоцій у регуляції професійної діяльності, їхній вплив на ефективність комунікації з пацієнтами та запобігання емоційному вигоранню. Окреслено основні напрями розвитку емоційної компетентності у процесі професійної підготовки. Визначено значення інтеграції емоційного компоненту в освітній процес як важливого чинника підвищення якості медичних послуг та збереження психічного здоров'я фахівців.

Ключові слова: емоційна складова, професійна компетентність, майбутні фахівці медичного профілю, емоційний інтелект, емоційна саморегуляція, професійна підготовка; вдосконалення освітнього процесу.

Abstract

The article considers the topical issue of forming the emotional component of the professional competence of future medical specialists. Given the high level of emotional stress in medical work, the development of emotional intelligence and emotional self-regulation skills is an important aspect of professional training. The role of emotions in the regulation of professional activity, their impact on the effectiveness of communication with patients and the prevention of emotional burnout are analysed. The main directions of development of emotional competence in the process of professional training are outlined. The importance of integrating the emotional component into the educational process as an important factor in improving the quality of medical services and preserving the mental health of specialists is determined.

Keywords: emotional component, professional competence, future medical specialists, emotional intelligence, emotional self-regulation, professional training; improvement of the educational process.

Вступ

У сучасному світі, де сфера охорони здоров'я переживає постійні зміни, професійна компетентність медичних фахівців набуває особливого значення. Однак, окрім традиційних знань та навичок, важливу роль відіграє емоційна складова, яка визначає здатність лікаря ефективно взаємодіяти з пацієнтами, колегами та справлятися з емоційним навантаженням. Професійна діяльність медичних працівників нерозривно пов'язана з емоційними переживаннями, як власними, так і пацієнтів. Здатність до емпатії, емоційної стійкості та ефективної комунікації є ключовими аспектами успішної медичної практики. У зв'язку з цим, формування емоційної компетентності у майбутніх фахівців медичного профілю стає невід'ємною частиною їхньої професійної підготовки. Це вимагає від освітніх закладів не лише надання теоретичних знань, але й розвитку практичних навичок, необхідних для ефективного управління емоціями та побудови якісних міжособистісних відносин.

Результати дослідження

У сучасному світі, що динамічно розвивається, питання оновлення вищої освіти набуває особливої актуальності. В дослідженнях [1-4; 10; 13-16] доведена потреба в переосмисленні підходів до формування професійної компетентності майбутніх фахівців, а також оновлення змісту освіти відповідно до інноваційних тенденцій. Ринок праці постійно трансформується, вимагаючи від випускників не лише глибоких знань, але й здатності до швидкої адаптації. Тому освітні програми мають бути гнучкими та реагувати на нові виклики. Впровадження інноваційних методик навчання, таких як проблемно-орієнтоване навчання, кейс-стаді та проектна діяльність, сприяє розвитку критичного мислення та практичних навичок студентів. Вони вчаться аналізувати, синтезувати інформацію та знаходити рішення в реальних ситуаціях. Особлива увага приділяється формуванню так званих «м'яких навичок» (soft skills), таких як комунікація, робота в команді та емоційний

інтелект [5; 7; 12]. Ці навички є ключовими для успішної професійної діяльності в сучасному світі, де співпраця та взаємодія відіграють важливу роль.

В контексті професійної діяльності фахівців медичної сфери, емоційна складова професійного інтелекту відіграє вирішальну роль. Особливості їх професійної діяльності, що визначаються гуманістичними та моральними засадами, вимагає глибокого розуміння загальнолюдських цінностей. Ефективність та цінність роботи прямо залежать від гуманістичних якостей фахівця, його світогляду, моральних принципів та етичної поведінки, які, в свою чергу, обумовлені його індивідуальними емоційними характеристиками.

Для фахівців медичної сфери емоційна регуляція має особливе значення, оскільки безпосередньо впливає на якість надання медичної допомоги. Постійний контакт із пацієнтами, високий рівень відповідальності та стресові ситуації вимагають розвинених навичок емоційної саморегуляції. Нерідко емоційне вигорання серед медиків є наслідком дисбалансу між емоційною напругою та механізмами психологічного захисту. Усвідомлення власних емоцій та здатність керувати ними сприяють підвищенню професійної ефективності та збереженню психічного здоров'я фахівця [6]. Таким чином, розвиток емоційного інтелекту у медичних працівників є важливим напрямом професійної підготовки та профілактики емоційного вигорання. До основних напрямків його розвитку відносимо:

1. Розвиток вміння ідентифікації емоцій. Фахівці медичної галузі повинні вміти розпізнавати власні емоції та розуміти, як вони впливають на їхні дії та рішення. Це включає усвідомлення своїх сильних і слабких сторін, цінностей та переконань. Також важливо розвивати здатність до об'єктивної оцінки своїх емоційних реакцій та їхнього впливу на професійну діяльність.

2. Розвиток саморегуляції. Майбутні фахівці мають навчитися керувати своїми емоціями, особливо в стресових ситуаціях. Це включає розвиток навичок самоконтролю, стресостійкості та адаптивності, оскільки ключовим є вміння підлаштовуватись під різні обставини, та швидко реагувати на них.

3. Розвиток емпатії, що включає вміння слухати, розуміти невербальні сигнали та виявляти емоційну підтримку.

4. Формування навичок коректного та емпатійного спілкування з пацієнтами, їхніми родинами та колегами. Це також включає вміння вирішувати конфлікти, надавати та отримувати зворотний зв'язок [8-9; 11].

Розвиток емоційного інтелекту є безперервним процесом, що вимагає постійної практики та самовдосконалення.

Висновки

Емоційна складова професійної компетентності майбутніх фахівців медичного профілю є важливим аспектом їхньої професійної підготовки, що значною мірою визначає якість надання медичної допомоги та ефективність професійної діяльності. Високий рівень розвитку емоційного інтелекту сприяє формуванню здатності до емоційної саморегуляції, емпатії, конструктивного спілкування та подолання стресових ситуацій. Емоційні реакції та ставлення майбутніх медиків впливають на їхню працездатність, міжособистісні стосунки з пацієнтами та колегами, а також рівень задоволеності професійною діяльністю. Формування емоційної компетентності у процесі професійної підготовки є важливим напрямом розвитку особистості, що сприяє профілактиці емоційного вигорання та збереженню психічного здоров'я фахівця. Отже, інтеграція емоційного компонента в систему професійного навчання майбутніх медичних працівників є необхідною умовою підвищення їхньої професійної компетентності та якості медичних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Dembitska S, Kobylanska I, Kobylanskyi O., Kuzmenko O. Training of Technical Specialties for Work Protection Professional Activity According to the Requirements of the Transdisciplinary Approach. *Professional Pedagogics*. 2023. № 1(26). Pp. 110–121. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.110-121>.
2. Dembitska S., Kuzmenko O., Savchenko I., Demianenko V., Safronova A. Digitization of the Educational and Scientific Space Based on STEAM Education. In: Auer, M.E., Cukierman, U.R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E. (eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. ICL 2023. *Lecture Notes in Networks and Systems*, 2024. vol 901. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-53022-7_34.
3. Miastkovska M., Dembitska S., Puhach V., Kobylanska I., Kobylanskyi O. Improving the efficiency of students' independent work during blended learning in technical universities. In: Auer, M.E., Cukierman, U.R., Vendrell Vidal, E., Tovar

Caro, E. (eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. ICL 2023. *Lecture Notes in Networks and Systems*, 2024. vol 899. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-51979-6_21.

4. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Кобилянська І. М. Трансформація компетентнісного профілю особистості в умовах цифровізації. Трансформація компетентнісного профілю особистості в умовах цифровізації. Цифрова трансформація освіти: теоретико-методичні засади: збірник мат. Міжнародної науково-практичної конф., присвяч. 70-річчю проф. В. П. Сергієнка (28 жовтня 2024 року). Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 98-100.

5. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Пугач С. С., Шостацька М. О., Кобилянська І. М. Підготовка фахівців із професійної освіти в умовах сучасних трансформацій: теорія та практика: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2025. 354 с.

6. Дембіцька С. В., Сіверт І. І. Вплив штучного інтелекту на еволюцію людських компетенцій. Цифрова трансформація освіти: теоретико-методичні засади : збірник мат. Міжнародної науково-практичної конф., присвяч. 70-річчю проф. В. П. Сергієнка (28 жовтня 2024 року). Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 101-102.

7. Дембіцька С., Кобилянська І., Пугач В. Особливості розвитку soft-skills майбутніх фахівців в умовах дистанційного навчання. Актуальні аспекти розвитку STEAM-освіти в умовах євроінтеграції: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Кропивницький, 26 квітня 2024 року). Кропивницький: ДонДУВС, 2024. С. 222-224.

8. Дембіцька С., Кобилянський О., Васаженко Н. Вплив інноваційних освітніх технологій на підготовку фахівців в умовах динамічного розвитку ринку праці. *Педагогіка безпеки*. 2024. Том 9, вип. 1. С. 1–7.

9. Дембіцька С. В. Особливості освітніх інновацій в контексті розвитку цифрового суспільства. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії: зб. матер. V Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 20 вер. 2023 р.; за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. Київ: Національний центр «Мала академія наук України», 2023. С. 108-110.

10. Дембіцька С. В. Розвиток культури безпеки у здобувачів вищої освіти в умовах надзвичайних ситуацій. Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22 листопада 2023 року). Київ: ДУІТ, ХНУРЕ, МНТУ. 2023. С. 791-794.

11. Дембіцька С. В. Формування компетентності фахівців з професійної освіти. *Педагогіка безпеки*. 2021. № 6(1-2). С.1–6. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2021-6-1-001-006>.

12. Дембіцька С.В., Кобилянська І. М. Розвиток професійної культури майбутніх фахівців технічних спеціальностей: інноваційні підходи та засоби. Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти. Матеріали VIII всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. ТНПУ ім. В. Гнатюка, 25-26 квітня 2024 р. С. 59-61.

13. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. Вдосконалення вищої технічної освіти в умовах сталого розвитку суспільства. Варіативні моделі й технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 23 червня 2022 р.; ред. кол.: Пуховська Л. П., Просіна О. В. та ін. К.: ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти», 2022. С. 199-203.

14. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців в контексті інноваційного розвитку вищої освіти. Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр. 2022. № 5. С. 172-176.

15. Дембіцька С. В., Кузьменко О. В., Кобилянський О. В. Інноваційні засоби формування професійної культури майбутніх фахівців технічних спеціальностей. *Педагогіка безпеки*. 2022. 7(1-2). С. 01–07. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2022-7-1-001-007>.

16. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Васаженко Н. О. Вплив інноваційних освітніх технологій на підготовку фахівців в умовах динамічного розвитку ринку праці. *Педагогіка безпеки*. 2024. Том 9, вип. 1. С. 1–7.

Кулібаба Євгеній Леонідович – аспірант, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: zhenya.kulibaba@gmail.com.

Yevgeny L. Kulibaba – postgraduate student, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: zhenya.kulibaba@gmail.com.